

QUINS SÓN ELS REPTES ÈTICS DE TREBALLAR EN XARXA?

El Comitè d'Ètica del CEESC va organitzar el febrer passat una jornada de treball a Tarragona amb l'objectiu de parlar i debatre al voltant del treball en xarxa, així com identificar els nous reptes ètics que apareixen en adaptar aquest format de treball a les diferents realitats professionals.

Vam començar per clarificar què és una xarxa socioeducativa amb en Jordi Longás, després va iniciar-se un debat amb membres dels Comitès d'ètica dels quatre col·legis organitzadors i, per acabar, va haver-hi un petit debat obert amb el públic.

En **Jordi Longás** és doctor i llicenciat en Pedagogia, diplomat en Educació Social, professor de la FPCEE Blanquerna de la Universitat Ramon Llull i director executiu de l'equip d'assessoria científica del programa CaixaProinfància.

L'acció socioeducativa ha deixat de ser una activitat estanca i compartimentada per passar a ser un sistema dinàmic. Destaquen tres elements que expliquen aquest canvi de paradigma: la complexitat, la interdependència i la interconnexió dels fenòmens en el territori com a escenari de proximitat.

Les xarxes socioeducatives locals són organitzacions alternatives als models jeràrquics tradicionals, capaces d'integrar institucions i actors socioeducatius d'un territori en un pla d'igualtat, units per un interès comú, primer per compartir l'anàlisi de necessitats i els projectes i, segon, per coordinar l'acció socioeducativa d'una manera integral, coherent i estratègica.

La xarxa (en si mateixa) pot ser:

- **Objectiu:** sistema per resoldre problemes.
- **Estructura:** alternativa als organigrames jeràrquics, millor organització per a assumptes complexos (transversalitat).
- **Procés:** desenvolupament comunitari/local (aprenentatge, participació i creació de “capital social” (projecte llençat al futur).

Del treball en xarxa s'espera que mobilitzi el coneixement tàcit, que generi contextos d'aprenentatge i educació. Al ser de caràcter no jeràrquic, dona suport a la reflexió. També se n'espera una millor atenció. Quan les xarxes se sustenten en les TIC són asíncrones i deslocalitzades, de forma que no depenen tant de la proximitat, i permeten el treball continu.

S'identifiquen com a palanques per impulsar les xarxes els següents conceptes:

1. Correcta articulació entre els rols i funcions dels tècnics.
2. Organització de la “construcció de coneixement compartit” (formació, reflexió conjunta, intercanvi de procediments, etc.).
3. Esforços inicials al coneixement entre els membres de la xarxa contribuint a generar vincles de confiança, diàleg, comunicació i intercanvi.
4. Construcció conjunta d'instruments i altres documents que contribueix a generar una identitat col·lectiva.
5. Bona gestió (convocatòries, reunions, dinamització interacció, etc.).
6. El compromís dels professionals.
7. L'actitud flexible dels professionals facilitant una acció més situada.
8. Pas de la coexistència de projectes a una concepció comuna de l'acció.
9. La situació dels protagonistes en el centre per compartir enfocaments i generar valor (família, infant, comunitat, etc.).
10. L'abordatge i visió integral de l'acció.
11. Una comunicació fluida entre entitats i administració.

I com a inhibidors:

1. Cultures de treball jeràrquiques i individualistes.
2. Manca de l'intercanvi necessari de procediments i/o protocols.
3. Insuficient representació/influència tecnicopolítica.
4. Burocratització d'alguns processos que resten agilitat a l'acció.
5. Manca de temps per al treball en xarxa (feina afegida).
6. Diferència dels ritmes dels serveis, entitats i administració.
7. Rols difusos i processos poc definits que dificulten la implicació dels actors.
8. Inestabilitat en els equips.
9. Càrrega de treball o volum de casos atesos dels serveis.
10. Disponibilitat o rigidesa d'alguns serveis.
11. Manca de suport polític i econòmic.
12. Manca de compromís d'alguns dels sectors (educació, social o salut).
13. Dificultats pròpies de la feina en xarxa: coordinar, consensuar o mantenir la visió dels objectius compartits i el significat (“relat”).

En general la valoració de treballar en xarxa és positiva, es percep un major aprofitament dels recursos i més eficiència. Hi ha la sensació de seguretat i acompanyament en l'abordatge de problemàtiques socials complexes, així com un grau destacable d'implicació, professionalitat i compromís. Es millora la comunicació, la confiança i el flux d'informació entre professionals.

Al crear nous circuits de treball, s'estableixen noves línies de col·laboració amb altres entitats i serveis que provoquen un canvi de perspectiva, entenent la necessitat de l'abordatge integral entre educació, salut i serveis socials per a l'acció. Hi ha un canvi de mirada cap a una concepció sistèmica del subjecte de l'acció i es crea capital social entre entitats i empoderament del territori.

Tot i els clars beneficis que aporta el treball en xarxa ben organitzat, el canvi de paradigma cap a aquesta forma de treball genera diferents problemàtiques tècniques que al seu torn obren nous interrogants ètics que caldrà veure com es resolen.

Pel que fa als conflictes ètics que es deriven de la interprofessionalitat, el treball en xarxa posa en evidència que els equips interdisciplinaris no poden abordar els conflictes de valor des de la

mirada parcial dels possibles codis deontològics de les professions participants i cal avançar cap a la construcció d'elements que incorporin la mirada ètica, la mirada tecnicocientífica de les diferents professions o àrees de coneixement i la mirada juridicoadministrativa que en regula les activitats.

Després de la intervenció de **Jordi Longás**, es va iniciar un debat amb **Maria Concepció Torras**, presidenta de la Comissió de Deontologia del Col·legi de Pedagogia de Catalunya; **Pilar Bonasa**, membre de la Comissió Deontològica del Col·legi de Psicologia de Catalunya; **Jesús Vilar**, president del Comitè d'Ètica del Col·legi d'Educatores i Educadors Socials de Catalunya, i **Elisa Abellán**, presidenta del Consell de Deontologia Professional del Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya.

En la seva intervenció, **Concepció Torres** destaca que no tenim cultura de treball en xarxa, malgrat els intents i els avantatges que comporta. En el món laboral encara hi ha molta jerarquització, malgrat que l'entorn on treballem va canviant i cada cop és més complex, ple de situacions externes en què la xarxa podria donar solucions.

Pilar Bonasa situa les xarxes com un repte professional. Dir que es treballa en xarxa té efectes positius, però molts cops no és més que una declaració d'intencions. Sovint apareixen reticències derivades de la identitat professional i problemes derivats del traspàs d'informació i dels dubtes jurídics que sorgeixen.

Elisa Abellán comença agraint l'oportunitat que els quatre col·legis puguin compartir la taula per parlar i reflexionar junts sobre la tasca professional. La interdisciplinarietat és, encara, una assignatura pendent. Cal plantejar-nos on són els límits de la nostra intervenció. El treball en xarxa és una experiència enriquidora que exigeix voluntat i compromís. A l'hora que és important que hi hagi una formació en aquesta metodologia de treball, divulgació de la tasca feta i coneixement i entesa dels participants a la xarxa.

Jesús Vilar veu similituds entre ètica i xarxa. Tothom creu que és un assumpte interessant, però ningú sap com fer-ho. L'ètica apareix quan la norma és insuficient i la xarxa apareix amb la complexitat, quan no hi ha resposta clara ni ben definida davant d'un problema. Ningú té la resposta, però amb el saber

de tothom podem contribuir a trobar-la. Implica una mirada integral i un exercici de treball cooperatiu per elaborar una resposta feta a mida.

En el debat amb el públic s'aborden temes sobre com es poden resoldre els problemes que apareixen en el treball en xarxa quan no hi ha sintonia entre les persones que en formen part o quan es tracta de xarxes imposades. Així mateix, sobre com fer el traspàs d'informació entre persones, sense vulnerar la llei de protecció de dades i la por a la denúncia.

Des de la taula es respon que en general hem de ser professionals més proactius i reflexius. Cal que deixem de ser professionals actuadors davant l'emergència i busquem moments per a la reflexió i la construcció conjunta. Les desconfiances personals es traslladen a la xarxa.

Per acabar la sessió cada un dels participants de la taula ens va deixar una reflexió:

Incorporar una cultura ètica implica també un canvi de paradigma en l'estructura de treball cap a un pensament complex i cooperatiu. [Jesús Vilar]

Caps ben fets en lloc de caps ben plens. [Conxa Torras]

Fomentar espais d'intercanvi genera dubtes, però també coneixements. [Pilar Bonasa]

El treball en xarxa implica compromís, construcció i enriquiment en la intervenció amb els altres. [Elisa Abellán]. ●